

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету імені
В. Н. Каразіна професору Дунаєву Ігорю
Володимировичу, майдан Свободи 4, м. Харків,
61022*

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента – завідувача кафедри економічної політики та менеджменту ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, професора, доктора наук з державного управління **ЛАТИНІНА Миколи Анатолійовича** на дисертаційну роботу **ПАПИРІНА Дениса Олександровича** «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження

Тема дисертаційної роботи Д. О. Папіріна є досить сучасною, авторською і взагалі актуальною з огляду на історичний виклик для України, віну на нашу незалежність і, по суті, жорстокий «стрес-тест», якого зазнала українська система державного регулювання економічної безпеки з 2021 року.

Дисертація Д. О. Папіріна написана з яким відчуттям того, у якому історичному моменті вона постає. Україна одночасно веде оборонну війну, готується до масштабної відбудови та рухається до членства в ЄС — і саме на перетині цих трьох процесів опиняється система забезпечення економічної безпеки. Автор слушно переносить наголос з ресурсів на врядування: за роки війни підтвердилося, що спроможність держави абсорбувати, спрямувати й проконтролювати допомогу залежить від інституцій, процедур і координації, а не від самого обсягу фінансування.

Особливо цінним я вважаю відмову автора від спокуси проєктувати нові органи. Він обирає важчий, але чесніший шлях — процедурно-цифрове перелаштування наявних суб'єктів у межах реальних фіскальних обмежень. Це робить тему не лише актуальною, а й практично виконуваною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Роботу виконано в межах фундаментальної науково-дослідної теми кафедри економічної політики та менеджменту Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274). Особистий внесок здобувача полягав у підготовці аналітичних рекомендацій до щорічних кафедральних звітів за 2024–2025 роки, зокрема щодо систематизації суб'єктно-функціональної архітектури державного регулювання економічної безпеки та обґрунтування напрямів модернізації міжвідомчої координації органів публічного управління з урахуванням зобов'язань за Ukraine Plan 2024–2027. Тематика дисертації органічно вписується в загальну канву наукових пошуків інституту.

Характеристика основних положень роботи

Дисертація побудована за класичною логікою — вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. У вступі переконливо обґрунтовано актуальність, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет, викладено гіпотезу, згідно з якою головною перешкодою для результативності регулювання є не дефіцит стратегічних документів чи бюджетних ресурсів, а управлінська фрагментованість самої системи. Загальний обсяг — 207 сторінок (основного тексту — 178), робота містить 33 таблиці, 27 рисунків і 2 додатки, а список джерел налічує 198 найменувань (близько 48 % — англійською мовою).

У першому розділі узагальнено теоретичні підходи до економічної безпеки та обґрунтовано її суб'єктно-функціональну рамку, систематизовано типи управлінських конфігурацій і здійснено порівняння національних моделей публічного врядування в умовах гібридних викликів. Другий розділ має виражений діагностичний характер: на багатому емпіричному матеріалі 2018–2025 років автор доводить, що управлінський цикл є розімкнутим — вхідні ланки (стратегування, нормотворчість) працюють задовільно, тоді як контроль і

особливо корекція помітно слабші; окремо зафіксовано «трикутник» взаємопідсилювальних критичних точок. Третій розділ має проєктувальний характер: обґрунтовано процедурно-цифрову модернізацію механізмів, удосконалення міжвідомчої координації, підзвітності й контролю та цілісний організаційно-правовий дизайн системи з дорожньою картою впровадження, синхронізованою з фінансовим циклом Ukraine Facility.

Дисертаційне дослідження вибудоване як єдиний логічний ланцюг «теорія → діагностика → проєктування», у якому шість завдань, п'ять пунктів наукової новизни та шість висновків перебувають у строгій взаємній відповідності: кожне завдання виконано точно й закрито рівно одним підсумковим висновком, а новизна постає інструментальним ядром відповідної ланки. Перше завдання — розкрити сутність економічної безпеки як об'єкта публічного управління у суб'єктно-функціональному вимірі — розв'язано висновком про каркас із чотирьох взаємозалежних елементів (суб'єкти — функції — координаційні зв'язки — інформаційна інфраструктура). Саме тут працює **удосконалений** пункт новизни: теоретико-методологічний підхід до класифікації механізмів через чотири незалежні виміри (функціональна природа; режим *ex ante* / *ex post*; рівень владної вертикалі; суб'єкт ініціативи), який дозволяє розмістити будь-який механізм у координатному полі та виявити «порожні зони» регулювання. Друге завдання — порівняння моделей врядування в умовах гібридних викликів — завершено висновком про непереносність фінської, польської та естонської моделей; його підкріплює пункт новизни, що **дістав подальшого розвитку**: чотириелементна сітка та п'ять функційних класів механізмів як спільний «перекладач» між неспіввимірними національними рамками, що дає диференційовані уроки для країни-реципієнта.

Третє й четверте завдання утворюють діагностичне ядро роботи. Аналіз інституційно-правової архітектури 2018–2025 років дає висновок про нерівну щільність нормативної рамки (передбачувані ієрархічні вертикалі за розрідженості горизонтальних зв'язків), а оцінка результативності крізь повний управлінський цикл — висновок про його розімкнутість (вхідні ланки

стратегування й нормотворчості працюють, вихідні контроль і корекція — ні, що підтверджують цифри 2024 року: 84,8 % порушень у сфері безпеки й оборони, виконання рекомендацій аудиту на 42,5 %). Обидва висновки кристалізуються в пункті новизни, що **дістав подальшого розвитку**, — діагностиці «трикутника взаємопідсилювальних критичних точок» (горизонтальна координатія, функція корекції рішень, інформаційно-аналітична база оцінювання), який пояснює, чому формально правильні рішення не дають пропорційного результату.

П'яте й шосте завдання переводять діагноз у проєктну відповідь. П'яте — обґрунтувати напрями модернізації — розв'язано висновком про процедурно-цифровий, а не структурний характер змін; його забезпечують два пункти новизни: **уперше** запропонований підхід до цифрової модернізації інформаційно-аналітичного забезпечення (безпековий модуль із 10–12 динамічних індикаторів до Методики № 1277 плюс опора на вже працюючі портали відкритих даних) та **удосконалений** процедурний режим міжвідомчої координатії (інтеграція ОВА як суб'єкта звітування і скорочений 21-денний цикл замість 60-денного). Шосте завдання — розробити організаційно-правовий дизайн — завершено висновком про цілісну, придатну до впровадження конструкцію на шести принципах, що є **подальшим розвитком** наукових основ такого дизайну (синтез консервативного сценарію, міжнародної суб'єктності через технологічні активи та протоколу стикування механізмів). Отже, замкнений рух від теоретичної рамки через емпіричну діагностику до дорожньої карти 2026–2028 років підтверджує повне й точне досягнення мети дослідження.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

З позицій майбутнього відновлення я виділив би три результати. Перший — суб'єктно-функціональний вимір, який дає змогу говорити про економічну безпеку як про керовану систему з відповідальними суб'єктами, а не лише як про набір показників. Другий — процедурно-цифрова модернізація на базі вже наявних порталів і доповнення Методики № 1277 безпековим модулем, що знімає потребу в дорогих нових системах. Третій — концепція зростаючої міжнародної суб'єктності країни-реципієнта через оборонні та цифрові

технології, яка перетворює регулювання економічної безпеки з суто внутрішнього інструменту на елемент зовнішньої політики.

Останнє спостереження здається мені особливо своєчасним: воно відрізняє країну, що свідомо будує суб'єктність, від країни, що лише приймає допомогу, і дає рамку для професійної взаємодії з Європейською Комісією, Аудиторською радою Ukraine Facility та іншими партнерами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Обґрунтованість забезпечена поєднанням нормативного, статистичного й порівняльного матеріалу та послідовним рухом від теоретичної рамки до діагностики й дизайну. Використання RACI-логіки, рамок публічного врядування ОЕСР і показників якості врядування Світового банку надає висновкам належної аргументованості. Достовірність результатів не викликає у мене заперечень.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави в умовах воєнного стану та євроінтеграції. Адресну спрямованість пропозицій підтверджено двома довідками про впровадження. Модель міжвідомчої координації з диференціацією процедур за безпековими режимами та організаційно-правовий дизайн взаємодії обласної військової адміністрації з центральними органами виконавчої влади використані Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації при розробці регіональних механізмів реагування на економічні загрози у громадах (довідка № 06.01-14/2485 від 05.05.2026 р.).

Авторські розробки щодо суб'єктно-функціональної моделі публічного управління економічною безпекою, оцінювання результативності механізмів крізь призму управлінського циклу та архітектури міжвідомчої координації доповнили лекційний матеріал дисциплін «Державне регулювання економіки» і «Трансформація економічних відносин та їх регулювання» у Навчально-

науковому інституті «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (акт про впровадження від 5 лютого 2026 р.).

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Робота одноосібна, викладена академічною мовою, ознак порушення доброчесності не містить. Результати оприлюднено у 4 працях (3 статті у фахових виданнях категорії «Б» зі спеціальності 281 та 1 публікація у збірнику матеріалів міжнародного наукового конгресу). Оформлення відповідає вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40.

Дискусійні положення, зауваження та побажання до змісту дисертації

Оцінюючи роботу високо, окреслю три напрями, у яких автор міг би її поглибити.

1. Регіональний шар дизайну спирається на впровадження в Харківській обласній військовій адміністрації, і це сильна сторона роботи. Проте прифронтowa та деокупована реальність значно строкатіша: розділені між юрисдикціями громади, релоковані підприємства, території з відновлюваним самоврядуванням потребують тоншої диференціації, ніж загальний поділ на зони. Деталізація регіонального механізму саме для цих випадків підвищила б його застосовність.

2. Запропонована система оцінювання результативності передбачає аналітичну функцію – по суті, підрозділ оцінки з рідкісними компетенціями. В умовах жорстких бюджетних обмежень і кадрового відпливу воєнного часу відкритим лишається питання, хто і на яких умовах виконуватиме цю роботу та як держава конкуруватиме за дефіцитних аналітиків. Найкраще спроектований цикл моніторингу неспроможний без людей, здатних його вести.

3. Дисертація вибудовує універсальну архітектуру регулювання. Повоєнне відновлення, однак, вимагатиме її стикування з галузевими стратегіями — децентралізованої енергетики, розмінування сільськогосподарських угідь, відбудови оборонно-промислового комплексу. Механізм узгодження пріоритетів національного контуру економічної безпеки з вузькогалузевими політиками

інших міністерств окреслено пунктирно, тоді як саме тут імовірні конфлікти цілей.

Висловлені побажання окреслюють напрями подальшого пошуку і не впливають на високу підсумкову оцінку роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Папіріна Дениса Олександровича «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке вирішує актуальне науково-прикладне завдання вдосконалення управлінської архітектури забезпечення економічної безпеки України. Робота містить наукову новизну та практичну цінність і не має ознак академічного плагіату.

Структура та зміст дослідження відповідають вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 та постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44. Отже, дисертант – Папірін Денис Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент,
завідувач кафедри економічної
політики та менеджменту,
ННІ «Інститут державного управління»,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна,
доктор наук з державного управління,
професор

Микола Латинін

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:04:24 29.07.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія Латиніна М.А. на дисертацію Папіріна Д.О.docx.p7s
Розмір файлу з підписом: 53.9 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Рецензія Латиніна М.А. на дисертацію Папіріна Д.О.docx
Розмір файлу без підпису: 36.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЛАТИНІН МИКОЛА АНАТОЛІЙОВИЧ

П.І.Б.: ЛАТИНІН МИКОЛА АНАТОЛІЙОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2493401218

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 10:04:22 29.07.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000EB796801FDB9A107

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету імені
В. Н. Каразіна професору Дунаєву Ігорю
Володимировичу, майдан Свободи 4, м. Харків,
61022*

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента – доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доцента, кандидата економічних наук **Швайко Мар'яни Леонідівни** на дисертаційну роботу **Папіріна Дениса Олександровича** «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження

Представлене до рецензування дослідження Д. О. Папіріна щодо механізмів державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави є актуальним у контексті переосмислення економічної безпеки не як стану економіки, а як самостійного об'єкта публічного управління. Тему дисертації Д. О. Папіріна я оцінюю передусім через призму методології. Вітчизняне осмислення економічної безпеки розвивалося у двох паралельних традиціях — економічній, що оперує станами й пороговими значеннями, і безпекознавчій, що оперує загрозами та інтересами. Обидві дали ґрунтовний категоріальний апарат, але жодна не розкладала процес державного регулювання на суб'єктів, функції та процедури, придатні до аналізу засобами публічного управління.

Автор заповнює саме цю прогалину, і робить це у момент, коли зовнішній фінансовий контур Ukraine Facility вимагає від держави вимірюваної, а не декларованої результативності. Потреба у концептуальній інструментарії, здатній описати систему регулювання зсередини та зіставити її з референтними моделями, робить вибір теми обґрунтованим і своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано в межах фундаментальної теми кафедри економічної політики та менеджменту ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274). Внесок здобувача полягав в узагальненні факторів впливу, обґрунтуванні підходів до оцінки відповідності вітчизняної системи регулювання економічної безпеки європейським стандартам та підготовці рекомендацій до кафедральних звітів за 2024–2025 роки з урахуванням Ukraine Plan 2024–2027.

Характеристика основних положень роботи

Дисертація має традиційну для робіт такого рівня структуру (вступ, три розділи з дев'ятьма підрозділами, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки) та логічно вивірену послідовність викладу. У вступі автор обґрунтовує актуальність теми, чітко формулює мету — теоретичне обґрунтування та розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання забезпечення економічної безпеки на засадах модернізації інституційної спроможності, міжвідомчої координації та цифрової трансформації врядування. Визначено об'єкт, предмет, гіпотезу й методологічний апарат дослідження. Загальний обсяг роботи — 207 сторінок (з них основного тексту — 178), текст містить 33 таблиці та 27 рисунків; список джерел налічує 198 найменувань, з яких близько 48 % — іноземними мовами.

У першому розділі закладено теоретико-методологічний фундамент: економічну безпеку представлено як об'єкт публічного управління у суб'єктно-функціональному вимірі, обґрунтовано каркас із чотирьох елементів (суб'єкти — функції — координаційні зв'язки — інформаційна інфраструктура) та класифікацію механізмів у чотирьох незалежних вимірах. Другий розділ має аналітично-діагностичний характер: досліджено інституційно-правову архітектуру регулювання у 2018–2025 роках, оцінено результативність механізмів крізь призму управлінського циклу та ідентифіковано «трикутник» взаємопідсилювальних критичних точок — горизонтальної координації, функції

корекції рішень та інформаційно-аналітичної бази оцінювання. Третій розділ містить комплекс практичних рекомендацій: процедурно-цифрову модернізацію наявних механізмів, удосконалення міжвідомчої координації та організаційно-правовий дизайн системи з дорожньою картою впровадження на 2026–2028 роки.

Логіка дисертації вибудована так, що кожне з шести завдань дістає рівно один підсумковий висновок, а разом вони утворюють нерозривний ланцюг «теорія → діагностика → проєктування», у якому пункти наукової новизни постають інструментальним ядром кожної ланки. Перше завдання — розкрити сутність економічної безпеки як об'єкта публічного управління — розв'язано висновком про суб'єктно-функціональний каркас із чотирьох елементів, тотожним новизні у вигляді чотиривимірної класифікації механізмів (удосконалено); друге, порівняння моделей врядування, завершено висновком про непереносність фінської, польської та естонської моделей, обґрунтованим чотириелементною сіткою-«перекладачем» (дістало подальшого розвитку). Третє й четверте завдання — аналіз інституційно-правової архітектури 2018–2025 років та оцінка її результативності крізь повний управлінський цикл — дають, відповідно, висновок про нерівну щільність нормативної рамки і висновок про розімкнутість циклу, що кристалізуються в новизні «трикутника критичних точок» (діагностика дисфункцій). П'яте завдання розв'язано висновком про процедурно-цифровий, а не структурний характер модернізації, який спирається на дві новизни — уперше запропонований підхід до цифрового інформаційно-аналітичного забезпечення та удосконалений режим міжвідомчої координації. Шосте завдання завершено висновком про цілісний організаційно-правовий дизайн на шести принципах, що є розвитком наукових основ такого дизайну. Таким чином, завдання, пункти новизни та висновки перебувають у строгій взаємній відповідності — кожне завдання виконано точно й підкріплено окремим висновком, чим підтверджується досягнення мети дослідження.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

З погляду методики оцінювання найбільше важить уперше запропонований підхід до цифрової модернізації інформаційно-аналітичного забезпечення. Автор

пропонує доповнити чинну Методику № 1277 безпековим модулем із 10–12 динамічних ризико-орієнтованих індикаторів і зіпертися на вже працюючі портали відкритих даних (edata.gov.ua, openbudget.gov.ua, spending.gov.ua, платформу Дія) як спільне джерело. Раціональне зерно тут у тому, що цілісне забезпечення досягається на наявних компонентах, а не через нову інформаційну систему.

Теоретико-методологічний виграш дає й багатовимірна класифікація механізмів, а порівняльна методика — чотириелементна сітка як «перекладач» між фінською, польською та естонською рамками. Ці результати я вважаю справжнім приростом інструментарію, а не переформулюванням відомого.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, їх достовірність і новизна

Достовірність спирається на широкий і сучасний масив джерел — нормативні акти 2018–2025 років, звіти Рахункової палати, дані Держстату, НБУ та Державної митної служби, відкриті дані Європейської Комісії про транші Ukraine Facility, порівняльні показники Євростату та World Bank Worldwide Governance Indicators. Автор дисциплінує інтерпретацію, читаючи цифри 2024 року в зв'язці, а не поодиночі. Наукова новизна проявляється у концептуальному, а не описовому характері результатів. Ці якості я оцінюю високо, що не звільняє мене від кількох методичних зауважень нижче.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Результати мають прикладну цінність для органів, причетних до реалізації Стратегії економічної безпеки та зобов'язань за Ukraine Plan, що підтверджено довідкою про впровадження в Харківській обласній військовій адміністрації та актом про використання в навчальному процесі ННІ «Інститут державного управління». Водночас, як і належить для розробок такого масштабу в умовах активних бойових дій, повна емпірична перевірка запропонованого інструментарію наразі ускладнена, тож частина пропозицій зберігає науково-концептуальний статус.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Робота одноосібна, оригінальність підтверджено перевіркою

антиплагіатними системами StrikePlagiarism.com. Апробацію відображено у 4 працях (3 статті у фахових виданнях категорії «Б» зі спеціальності 281 та 1 публікація у збірнику матеріалів міжнародного наукового конгресу). Оформлення відповідає вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Не ставлячи під сумнів наукову цінність роботи, висловлю три методичні зауваження та одне побажання.

1. Ядром модернізації є безпековий модуль до Методики № 1277. Однак автор наводить лише приклади індикаторів, не доводячи справу до кінця: у роботі відсутні порогові значення, схема зважування та правило згортання у композитний показник. Без цієї формалізації модуль ризикує відтворити ту саму описовість «стану», яку сам дисертант справедливо критикує. Для роботи, що претендує на інструментальність, це найчутливіше місце.

2. Коефіцієнти функціональної еквівалентності на основі модифікованого підходу DEA винесено в додаток із застереженням, що вони є аналітичним засобом, а не підставою для рішень. Стриманість викликає повагу, але має ціну: порівняльні твердження про відповідність української системи референтним моделям спираються радше на якісне судження, ніж на побудований автором кількісний апарат. Логічніше було б або ввести DEA в тіло аргументації, або чіткіше пояснити його свідоме винесення на периферію.

3. Автор коректно фіксує, що офіційні оцінки тіньової економіки не публікуються з лютого 2022 року, а експертні перевищують 50 % ВВП. Проте система моніторингу, побудована на порталах відкритих даних, саме цей — найбільший — сегмент вимірює найгірше. Розрив між офіційною й тіньовою картиною лишається структурною сліпою плямою запропонованого інструменту, і в роботі бракує відповіді, як її бодай частково закрити.

4. Побажання: портали відкритих даних оцінено переважно за обсягом (мільйони сесій і транзакцій), тоді як для безпекової аналітики критичні інші властивості — повнота, актуальність і латентність оновлення даних. Оцінка придатності цих джерел саме під ризик-аналітику посилила б довіру до

інформаційного компонента модернізації.

Зауваження мають конструктивний характер і здебільшого не знижують високої наукової та практичної цінності отриманих результатів.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Папіріна Дениса Олександровича «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави» є завершеним самостійним науковим дослідженням, що вирішує актуальне науково-прикладне завдання, містить наукову новизну та практичну цінність і не має ознак академічного плагіату.

За актуальністю, обсягом досліджень, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Автор дисертації Папірін Денис Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
економічного факультету
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна,
доцент, кандидат економічних наук

Швайко Мар'яна Леонідівна

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 09:55:40 30.07.2026

Назва файлу з підписом: +Рецензія Швайко М.Л. на дисертацію Папіріна Д.О..docx.asice
Розмір файлу з підписом: 30.0 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: +Рецензія Швайко М.Л. на дисертацію Папіріна Д.О..docx
Розмір файлу без підпису: 25.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Швайко Мар'яна Леонідівна

П.І.Б.: Швайко Мар'яна Леонідівна

Країна: Україна

РНОКПП: 2845516642

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 09:55:32
30.07.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA1104000000CA1656007033DD05

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
професору ДУНАЄВУ Ігорю Володимировичу,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022*

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора Полозової Тетяни Василівни
на дисертаційну роботу Папіріна Дениса Олександровича
«Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки
держави», подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дослідження

Дисертаційна робота Папіріна Дениса Олександровича присвячена вирішенню актуального науково-прикладного завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави в умовах воєнного стану, цифрової трансформації системи публічного управління та реалізації євроінтеграційного курсу України. Обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною як у науковому, так і у практичному вимірах.

Повномасштабна військова агресія проти України трансформувала характер загроз економічній безпеці держави та зумовила необхідність перегляду традиційних підходів до організації державного управління у відповідній сфері. Сучасні виклики пов'язані не лише з необхідністю забезпечення макроекономічної стабільності, фінансової стійкості та відновлення економічного потенціалу країни, а й із формуванням ефективної системи міжвідомчої взаємодії, удосконаленням процедур прийняття

управлінських рішень, забезпеченням прозорості використання міжнародної фінансової допомоги, розвитком цифрових інструментів управління та адаптацією національної системи публічного управління до європейських стандартів.

Особливої актуальності дослідженню надає той факт, що автор розглядає економічну безпеку не лише як економічну категорію, а передусім як об'єкт публічного управління, акцентуючи увагу на суб'єктно-функціональній архітектурі державного регулювання, процедурних механізмах міжвідомчої координації, інформаційно-аналітичному забезпеченні та організаційно-правових засадах функціонування системи забезпечення економічної безпеки держави. Такий підхід істотно розширює традиційне розуміння предметної області спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та відповідає сучасним тенденціям розвитку науки державного управління.

Важливою перевагою роботи є її орієнтація на вирішення практичних проблем функціонування системи державного регулювання економічної безпеки України в умовах воєнного стану. Запропоновані автором підходи базуються на аналізі чинної нормативно-правової бази, сучасних європейських практик, діяльності основних суб'єктів державного управління та враховують особливості реалізації міжнародних програм фінансової підтримки України, насамперед Ukraine Facility.

Таким чином, тема дисертації є своєчасною, актуальною, має вагомое теоретичне і прикладне значення, відповідає сучасним потребам розвитку науки публічного управління та практики державного управління економічною безпекою України.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано на кафедрі економічної політики та менеджменту Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в межах фундаментальної теми

«Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274). Внесок здобувача – аналітичні рекомендації до кафедральних звітів за 2024–2025 роки щодо суб'єктно-функціональної архітектури державного регулювання економічної безпеки та напрямів модернізації міжвідомчої координації з урахуванням зобов'язань за Ukraine Plan 2024–2027. Долучення економічної безпеки до контуру публічного врядування відповідає сучасному напрямку розвитку галузі.

3. Характеристика основних положень роботи

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, логічно структурованим та виконаним відповідно до поставленої мети й визначених завдань. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальна структура дослідження є логічною, а послідовність викладення матеріалу забезпечує цілісність наукової концепції автора. Загальний обсяг роботи – 206 сторінок (з них 178 основного тексту), 33 таблиці, 27 рисунків, 2 додатки; список джерел містить 198 позицій.

У вступі обґрунтована актуальність теми дослідження, сформульовані мета і завдання дисертації, показана наукова та практична цінність результатів дисертаційної роботи, зазначені елементи наукової новизни дисертаційної роботи, наведена їх апробація та публікації із зазначенням особистого внеску здобувача.

У першому розділі дисертації автором здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз проблематики державного регулювання економічної безпеки (с. 31–83). Особливу увагу приділено переосмисленню економічної безпеки як об'єкта публічного управління через суб'єктно-функціональний підхід, що дозволило сформувати цілісну модель взаємодії суб'єктів державного управління, управлінських функцій, координаційних зв'язків та інформаційної інфраструктури. Значний науковий інтерес становить запропонований автором

підхід до класифікації механізмів державного регулювання за чотирма незалежними вимірами, який суттєво розширює існуючі теоретичні підходи. Важливим елементом першого розділу є також проведений порівняльний аналіз моделей публічного врядування економічною безпекою Фінляндії, Польщі та Естонії, на основі якого сформульовано практичні висновки щодо можливостей адаптації зарубіжного досвіду до українських умов.

Другий розділ присвячено комплексному аналізу сучасного стану механізмів державного регулювання економічної безпеки України (с. 87–136). Автором детально досліджено інституційно-правову архітектуру системи державного управління, проаналізовано повноваження основних суб'єктів забезпечення економічної безпеки, здійснено оцінювання результативності функціонування механізмів державного регулювання на основі управлінського циклу та проведено діагностику існуючих інституційних дисфункцій. Позитивної оцінки заслуговує використання широкої інформаційної бази дослідження, яка охоплює законодавчі акти, офіційні статистичні матеріали, міжнародні документи, звіти державних органів України та міжнародних організацій. Це забезпечило достатній рівень аргументованості авторських висновків щодо причин недостатньої ефективності функціонування системи державного регулювання економічної безпеки.

У третьому розділі автором запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання економічної безпеки України (с. 140–171). Найбільший науковий інтерес становить розроблений підхід до цифрової модернізації інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки, який базується на використанні вже існуючих державних цифрових платформ та інформаційних ресурсів без необхідності створення нових інституцій. Заслужують на позитивну оцінку пропозиції щодо удосконалення міжвідомчої координації, процедур підзвітності й контролю, інтеграції обласних військових адміністрацій до системи управління економічною безпекою, а також сформована автором дорожня карта реалізації запропонованих заходів на середньострокову

перспективу. Практична спрямованість запропонованих рекомендацій істотно підвищує цінність дисертаційного дослідження для органів державної влади України.

У цілому зміст дисертаційної роботи свідчить про високий рівень наукової підготовки автора, його здатність до комплексного аналізу складних проблем публічного управління та формування власних науково обґрунтованих підходів до їх вирішення. Робота характеризується внутрішньою логічною послідовністю, методологічною цілісністю та достатнім рівнем аргументованості висновків.

4. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованою та підтверджується змістом проведеного дослідження. Отримані автором результати характеризуються наявністю положень, що мають ознаки наукової новизни. Основні положення наукової новизни сформульовано у вступі дисертації та послідовно розкрито у відповідних розділах роботи.

Найбільш вагомим результатом дослідження можна вважати запропонований підхід до цифрової модернізації інформаційно-аналітичного забезпечення системи державного регулювання економічної безпеки України, що поєднує методичне вдосконалення чинної системи оцінювання економічної безпеки із використанням потенціалу вже функціонуючих державних цифрових платформ (підрозділ 3.1, с. 140–151).

До вагомих результатів, що мають наукову новизну, належить також удосконалення теоретико-методологічного підходу до класифікації механізмів державного регулювання економічної безпеки шляхом запровадження чотиривимірної системи класифікаційних ознак (функціональної природи, режиму використання (*ex ante* / *ex post*), рівня владної вертикалі та суб'єкта ініціативи), що дозволяє розмістити будь-який конкретний механізм у координатному полі, ідентифікувати порожні зони регулювання та створити підставу для систематичного міжнародного зіставлення (підрозділ 1.2, с. 55–68).

Позитивної оцінки заслуговує удосконалення процедурного режиму міжвідомчої координації, підзвітності та контролю у сфері державного регулювання економічної безпеки в умовах воєнного стану (підрозділ 3.2, с. 152–163).

Заслужують на увагу результати, що дістали подальшого розвитку, зокрема методичні підходи до порівняння національних моделей публічного врядування економічною безпекою із використанням чотириелементної моделі «суб'єкти – функції – координаційні зв'язки – інформаційна інфраструктура» та п'яти функційних класів механізмів як єдиного концептуального перекладача між неспіввимірними національними рамками (фінською, польською, естонською), що дозволяє безпосередньо зіставляти їхні елементи та отримувати диференційовані уроки для реципієнта (підрозділ 1.3, с. 69–83).

Науковий інтерес становить також розвиток підходів до діагностики дисфункцій системи державного регулювання економічної безпеки шляхом виокремлення трикутника взаємопов'язаних критичних точок (горизонтальна координація, функція корекції управлінських рішень та інформаційно-аналітичне забезпечення), що дозволяє пояснити, чому формально правильні управлінські рішення не дають пропорційного результату (підрозділ 2.3, с. 124–136).

Окремої позитивної оцінки заслуговує розвиток наукових засад організаційно-правового дизайну системи публічного управління економічною безпекою держави, який базується на поєднанні сценарного підходу, концепції міжнародної суб'єктності України та механізмів цифрової трансформації державного управління, що дозволяє обґрунтувати його як самостійну наукову задачу і водночас як придатну до виконання конструкцію у межах наявних ресурсів (підрозділ 3.3, с. 163–171).

Загалом наукова новизна результатів дисертаційного дослідження є достатньо аргументованою, має комплексний характер, відповідає сучасному рівню розвитку науки публічного управління та підтверджує особистий внесок автора у розвиток теоретичних і прикладних засад державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та підтверджуються результатами проведеного теоретичного й прикладного дослідження.

Достовірність отриманих результатів забезпечується насамперед комплексним використанням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, адекватних поставлених меті та визначеним завданням. Автором послідовно застосовано системний, інституційний, історичний, порівняльний, структурно-функціональний, процедурно-інституційний підходи, а також методи контент-аналізу нормативно-правових актів, сценарного аналізу, бенчмаркінгу, аналізу управлінських розривів, статистичного аналізу та моделювання розподілу функцій за методологією RACI, що відповідає сучасним вимогам до досліджень у галузі публічного управління.

Позитивної оцінки заслуговує сформована автором інформаційна база дослідження, яка включає Конституцію України, чинні нормативно-правові акти України, документи Європейського Союзу, матеріали OECD, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, статистичні дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства економіки України, Рахункової палати, Бюро економічної безпеки України, міжнародних організацій та аналітичних центрів. Використання широкого спектра офіційних інформаційних джерел забезпечило високий рівень достовірності сформульованих висновків.

Важливо зазначити, що всі основні положення дисертації характеризуються внутрішньою логічною узгодженістю. Теоретичні положення першого розділу закономірно переходять до аналітичної оцінки сучасного стану механізмів державного регулювання у другому розділі, результати якої стали підґрунтям для розробки практичних рекомендацій, викладених у третьому

розділі. Така логіка дослідження свідчить про достатній рівень методологічної культури автора та підтверджує обґрунтованість отриманих результатів.

Наукові положення дисертації пройшли необхідну апробацію, опубліковані у фахових наукових виданнях України та доповідалися на науково-практичних конференціях, що також підтверджує їх достовірність та наукову значущість.

Окремо слід зауважити про відкрите декларування у роботі допоміжного використання генеративного штучного інтелекту, що є ознакою академічної доброчесності.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, достовірними та відповідають сучасному рівню розвитку науки публічного управління.

6. Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у тому, що запропоновані автором наукові положення доведено до рівня конкретних організаційно-управлінських рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання економічної безпеки в умовах воєнного стану та євроінтеграції, придатних до практичного використання органами державної влади України.

Запропоновану модель міжвідомчої координації з диференціацією процедур за безпековими режимами та дизайн взаємодії обласної військової адміністрації з центральними органами виконавчої влади використано Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації при розробленні регіональних механізмів реагування на економічні загрози у громадах (довідка від 05.05.2026 № 06.01-14/2485).

Розробки щодо суб'єктно-функціональної моделі управління економічною безпекою, оцінювання результативності механізмів через призму управлінського циклу та архітектури міжвідомчої координації доповнили лекційний матеріал

дисциплін «Державне регулювання економіки» та «Трансформація економічних відносин та їх регулювання» у Навчально-науковому інституті «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (акт про впровадження від 05.02.2026).

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методичному рівнях.

Структура роботи є логічною, зміст відповідає поставленій меті та сформульованим завданням дослідження. Наукові результати характеризуються новизною, мають достатній рівень обґрунтованості, практичної значущості та апробації.

Зміст дисертації відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», а отримані результати мають як наукову, так і практичну цінність.

Дисертація є одноосібно виконаною працею; ознак порушення академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації) не виявлено, запозичення супроводжуються посиланнями. Автором наведено інформацію щодо використання сучасних інструментів генеративного штучного інтелекту, що відповідає сучасним вимогам до академічної прозорості.

Матеріали дисертації викладені у 6 наукових роботах, з яких 4 статті опубліковані у виданнях, зазначених в переліку наукових фахових видань України (категорія Б) за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»; 2 тез доповідей, опублікованих у матеріалах всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій.

Аналіз змісту дисертації дає підстави стверджувати, що робота виконана самостійно, містить авторські наукові результати, належним чином оформлена.

Структура, мова та оформлення дисертації відповідають Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

За своїм змістом, рівнем наукової новизни, практичною цінністю та ступенем вирішення поставленого наукового завдання дисертаційна робота відповідає вимогам, встановленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи дослідження, виконане здобувачем, слід зазначити деякі дискусійні та недостатньо висвітлені в дисертаційній роботі питання:

1. Позитивним моментом у роботі є запропонований автором суб'єктно-функціональний підхід до аналізу механізмів державного регулювання економічної безпеки, викладений у підрозділі 1.1 дисертації (с. 31–45), а також результати дослідження міжвідомчої координації й обґрунтування «трикутника критичних точок» системи забезпечення економічної безпеки (с. 124–136). Слід зазначити, що міжвідомча фрагментованість у роботі розглядається переважно як наслідок недосконалості процедурної організації системи публічного управління, який може бути усунений шляхом удосконалення регламентів взаємодії та координаційних механізмів. При цьому у сучасній практиці державного управління горизонтальна неузгодженість діяльності центральних органів виконавчої влади нерідко зумовлюється не лише процедурними чинниками, а й особливостями інституційного середовища, розподілу владних повноважень, ресурсних інтересів та мотивації окремих суб'єктів публічного управління. У зв'язку з цим більш ґрунтовний аналіз політико-інституційних передумов виникнення виявлених дисфункцій, а також оцінка потенційного впливу запропонованого перерозподілу функцій і відповідальності на поведінку

основних стейкхолдерів посилили б наукову аргументованість авторської концепції та практичну реалізованість запропонованих рекомендацій.

2. Заслуговує на увагу запропонований автором організаційно-правовий дизайн системи публічного управління економічною безпекою держави, розроблений у розділі 3 дисертації (с. 163-171), зокрема його концептуальні засади, дорожня карта реалізації та базові припущення консервативного сценарію (табл. 3.7, с. 165), який побудовано на основі сценарного припущення щодо тривалості воєнного стану в межах 2–4 років. Зазначений сценарій є концептуальною основою всієї архітектури запропонованих механізмів, тоді як питання їх адаптивності до можливих змін безпекового середовища висвітлено недостатньо. Зокрема, дисертація не містить достатньо детального розкриття особливостей функціонування запропонованої моделі у разі суттєвого відхилення від базового сценарію – як у випадку більш раннього завершення воєнного стану, так і за умов його тривалішого збереження. У зв'язку з цим доцільним було б доповнити запропонований організаційно-правовий дизайн механізмами його адаптації, визначивши систему критеріїв або «тригерів перегляду», які б забезпечували своєчасне коригування архітектури державного регулювання відповідно до змін безпекових умов. Такий підхід посилив би практичну стійкість та універсальність запропонованої автором концепції.

3. Науковий інтерес становить проведений автором у підрозділі 1.3 дисертації порівняльний аналіз моделей публічного врядування економічною безпекою Фінляндії, Польщі та Естонії (с. 69–82), а також обґрунтований висновок про неможливість їх прямого перенесення в українські умови. Проте певну дискусійність викликає запропонований автором підхід до диференційованої адаптації окремих елементів зазначених моделей залежно від часових горизонтів їх упровадження, представлений у матриці придатності до адаптації (табл. 1.8, с. 81) та узагальнений на рис. 1.6 (с. 82), відповідно до якого естонські практики рекомендовано для короткострокової перспективи, польські – для середньострокової, а фінські – для довгострокової. Такий підхід є науково цікавим, однак потребує більш детального методичного обґрунтування

критеріїв, покладених в основу саме такої послідовності адаптації зарубіжного досвіду. Зокрема, доцільно було б чіткіше визначити сукупність факторів, які зумовлюють віднесення окремих інституційних механізмів до відповідного етапу впровадження, що надало б запропонованій моделі більшої методологічної завершеності та переконливості.

4. Автором у роботі поєднано якісний аналіз механізмів державного регулювання, представлений у розділі 2 дисертації (с. 93–136), із застосуванням кількісних інструментів дослідження. Проте слід зазначити, що взаємозв'язок між цими складовими методичного апарату розкрито недостатньо повно. Зокрема, використані у роботі кількісні оцінки функціональної еквівалентності, побудовані із застосуванням методу аналізу оболонки даних (DEA), могли б бути більш чітко інтегровані у загальну логіку дослідження та співвіднесені з результатами узагальнення, наведеними у підрозділі 2.3 (с. 125–136). Доцільним було б детальніше обґрунтувати, у яких випадках результати кількісного аналізу слугують інструментом верифікації якісних висновків автора, а в яких мають допоміжний, ілюстративний характер. Таке уточнення сприяло б більш чіткому сприйняттю методологічної цілісності дослідження та дозволило б уникнути враження паралельного використання якісних і кількісних підходів без достатнього розкриття їх взаємодоповнюваності.

5. Перевагою дисертаційної роботи є розроблена автором дорожня карта реалізації запропонованих заходів на 2026–2028 роки, представлена у табл. 3.1 та розкрита в підрозділі 3.1 дисертації (с. 143–145), що узгоджується з програмним циклом міжнародного інструменту Ukraine Facility та відображає послідовність упровадження запропонованих організаційно-правових рішень. Подальший розвиток зазначених положень здійснено при формуванні організаційно-правового дизайну системи державного регулювання економічної безпеки (с. 163–171). Слід зауважити, що практична цінність запропонованої дорожньої карти була б ще вищою за умови її доповнення системою кількісних індикаторів моніторингу результативності реалізації запропонованих заходів. Доцільним є визначення переліку ключових показників ефективності (KPI), які

дозволили б оцінювати не лише факт прийняття відповідних нормативно-правових або організаційних рішень, а й результативність їх практичного впровадження. Зокрема, такими індикаторами могли б бути частка рекомендацій державного аудиту, виконаних у встановлений термін, рівень досягнення цільових показників міжвідомчої координації або інші вимірювані критерії оцінювання ефективності. Запровадження подібної системи моніторингу, сприяло б підвищенню прикладної цінності запропонованої дорожньої карти та створило б додаткові можливості для об'єктивної оцінки ефективності реалізації авторських рекомендацій.

Разом з тим слід зауважити, що наведені дискусійні положення та зауваження не знижують теоретичної та практичної цінності отриманих дисертантом наукових результатів.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Папіріна Дениса Олександровича «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави» є завершеною самостійно виконаною науковою працею, що вирішує актуальне науково-прикладне завдання публічного управління, містить вагому наукову новизну й практичну цінність і не має ознак порушення академічної доброчесності.

Ураховуючи актуальність, наукову новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну значущість сформульованих положень і висновків, можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота повністю відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення

дисертації», а її автор, Папирін Денис Олександрович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри економічної
кібернетики та управління економічною
безпекою Харківського національного
університету радіоелектроніки, доктор
економічних наук, професор

Тетяна ПОЛОЗОВА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:33:59 01.08.2026

Назва файлу з підписом: Відгук опонента на дисертацію Папиріна Д.О. (Полозова Т.В.) PDF_A.pdf
Розмір файлу з підписом: 235.6 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук опонента на дисертацію Папиріна Д.О. (Полозова Т.В.)
PDF_A.pdf
Розмір файлу без підпису: 201.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ПОЛОЗОВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

П.І.Б.: ПОЛОЗОВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2721815540

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 10:34:32
01.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000F7115A0123047307

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої
вченої ради Харківського
національного університету
імені В. Н. Каразіна
**професору Бульбі Володимиру
Григоровичу,**
майдан Свободи 4, м. Харків,
61022

ВІДГУК

офіційного опонента **Кравченко Мілени В'ячеславівни**
на дисертаційну роботу **Бабича Олександра Вікторовича**
«Реалізація європейських стандартів публічного управління
у сфері забезпечення прав людини в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
28 – «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Актуальність теми дисертації, обґрунтування вибору теми дослідження

Тема дисертації належить до того розряду досліджень, де предметом стає не окремий інструмент чи механізм політики, а сама здатність управлінської системи змінювати власну поведінку відповідно до сучасних викликів, впроваджуючи одночасно усталені європейські стандарти та формуючи прогресивний вітчизняний досвід, так і долаючи контраверсійні та рудиментні практики в умовах воєнного стану України.

Автор спрямовує фокус своєї уваги на те, чому ухвалення документів європейської інтеграції України не супроводжується відповідною зміною управлінської логіки, а громадянин відчуває неналежну реалізацію європейських стандартів публічного управління у сфері забезпечення прав людини. У роботі зроблена спроба обґрунтувати та довести, що навіть найкраще сконструйовані «за європейським зразком» інституції – омбудсмани, координаційні ради, моніторингові структури – залишатимуться декоративним шаром, доки управлінський цикл розімкнутий і ніхто не відповідає за корекцію рішень за результатами спостереження. Заслуговує на увагу підхід дисертанта на існуючі умови як на “вікно можливостей”: ті самі екстремальні обставини, що виснажують ресурси, водночас руйнують застарілі патерналістські структури й формують безпрецедентний суспільний запит на людиноцентричну модель управління.

Отже, дисертаційна робота Бабича Олександра Вікторовича є надзвичайно актуальною та практично значущою, адже вона спрямована на ту частину

реформи публічного управління, яку найважче здійснити, – на зміну самого способу, у який держава ухвалює й переглядає рішення, що стосуються реалізації прав людини. Наукова цінність дослідження полягає в запропонованому автором мінімізації розриву між прийнятими нормами та їх практичним застосуванням в умовах євроінтеграційних прагнень України через розробку організаційно-правових засад реалізації європейських стандартів публічного управління у сфері забезпечення прав людини шляхом подолання асинхронності між формальною імплементацією норм та реальною трансформацією адміністративних практик в умовах воєнного стану, інституційної слабкості та обмежених ресурсів України.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота Бабича О.В. є результатом ґрунтовного наукового дослідження, спрямованого на вирішення актуального науково-прикладного завдання з розробки організаційно-правових засад реалізації європейських стандартів публічного управління у сфері забезпечення прав людини в Україні через подолання асинхронності між формальною імплементацією норм та реальною трансформацією адміністративних практик в умовах воєнного стану, інституційної слабкості та обмежених ресурсів.

Достовірність результатів дослідження підтверджується їх відповідністю сучасним науковим підходам, загальнонауковим та спеціальним методам дослідження, широкою емпіричною базою, використанням автором актуальних нормативно-правових актів та сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень, а також апробацією основних положень роботи на науково-комунікативних заходах.

Найбільш значущим результатом дослідження, що становить наукову новизну, варто визначити вперше обґрунтовану можливість реалізації європейських стандартів через організаційно-правову модель синхронної адаптації з діагностичним управлінням (SAMDG), яка пропонує замінити традиційне лінійне впровадження управлінських процесів через паралельну активацію трьох функціональних рівнів – діагностичного, компенсаторного та трансформаційного.

Запропонована модель SAMDG замінює лінійну послідовність «закон→інституції→практика» та вводить регламент активації шарів із визначеними суб'єктами, строками та правовою основою, що дозволяє ставити питання про функціональну еквівалентність стандартам без вимоги «спершу реформувати все».

Важливим також є вдосконалення організаційно-правового механізму реалізації європейських стандартів через розробку системи подолання восьми ключових дисфункцій публічного управління – процедурний нігілізм, кадрова деградація, цифрова імітація, часова безвідповідальність, корупційна стійкість, відомча автономія, громадянська пасивність, міжвідомчі бар'єри.

Заслуговує на увагу запропонована національна система моніторингу, вбудована в управлінський цикл, на основі адаптації європейських методологій оцінювання безбар'єрності, де відхилення показника прив'язане до конкретного

суб'єкта й конкретного рішення, а квартальний моніторинг задуманий як важіль корекції, а не звітності.

Теоретичне значення мають також розширення концепції безбар'єрності на п'ять вимірів доступності, композитний індекс інституційної безбар'єрності та матриця координації семи акторів із «decision gates» і системою раннього попередження на шести індикаторах. Слід зауважити, що чотирирівнева схема оцінювання значною мірою адаптована із зовнішніх європейських методик (Венеційська комісія, SIGMA, ELoGE, OHCHR), але базується на вже наявній інфраструктурі (HRMIS, «Дія», «Трембіта»), тобто без створення нових бюрократичних структур, що важливо в умовах обмежених ресурсів України.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на глибокому аналізі наукових підходів та управлінської практики. Робота містить нові теоретичні розробки і практичні пропозиції, що підвищують її значущість для науки публічного управління та адміністрування, для удосконалення публічного управління у сфері забезпечення прав людини в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх теоретичною обґрунтованістю, широкою емпіричною базою, аналізом міжнародного досвіду та практичним впровадженням у діяльність органів публічного управління.

Висновки та рекомендації дисертації знайшли своє відображення у наукових публікаціях та були апробовані на науково-комунікативних заходах, що свідчить про їхню наукову достовірність і практичну значущість.

Діагностична частина дисертаційної роботи базується на широкому та релевантному матеріалі, а саме – щорічні доповіді Уповноваженого ВРУ з прав людини, принципи SIGMA/OECD, звіти про виконання Угоди про асоціацію, статистику Держстату, Мінцифри та НАДС тощо.

Методологічним інструментом для моделювання процесів і розподілу повноважень між учасниками управлінського процесу слушно обрано RACI-логіку. Цей практичний інструмент організаційного моделювання, який широко застосовується в сучасному управлінні, показує, де саме в чинній архітектурі системи управління бракує відповідального суб'єкта, насамперед на стадіях моніторингу й корекції.

Порівняльний аналіз спирається на визнані рамки – інструментарій Венеційської комісії для оцінки верховенства права, принципи SIGMA для аналізу адміністративної спроможності, матрицю ELoGE для місцевого врядування та індикатори OHCHR для моніторингу прав людини, що створює комплексну систему виявлення розривів між формальними гарантіями та реальним станом забезпечення прав людини.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Теоретичні положення, узагальнення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані в:

- науково-дослідній сфері – при проведенні теоретичних і прикладних досліджень у галузі публічного управління та адміністрування, що стосуються захисту прав людини, концептуальних засад управління та подолання виявлених системних дисфункцій в умовах воєнного стану та обмежених ресурсів;
- навчально-методичній діяльності – під час підготовки навчальних посібників, підручників, а також викладання дисциплін за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у межах освітніх програм, зокрема тематики захисту прав людини, безрар'єрності та сучасних підходів до публічного управління.

Прикладну значущість дослідження підтверджено документально – трьома довідками про впровадження, а саме:

- ННІ «Інститут державного управління» ХНУ імені В. Н. Каразіна;
- Великочернечинським старостинським округом Сумської міської ради;
- Департаментом соціального захисту населення Сумської міської ради.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Бабича О.В. є одноосібно виконаною науковою працею, запозичені положення супроводжено посиланнями на першоджерела, ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено, що відповідає вимогам академічної доброчесності за постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44. Декларацію про використання генеративного штучного інтелекту наведено відкрито, з розмежуванням допоміжних технічних операцій і наукового змісту (новизни, авторських моделей, висновків), який залишено поза машинною генерацією.

Апробацію дослідження відображено в 6-ти наукових працях загальним обсягом 1,54 авт. арк. (особисто здобувачеві належить 1,24 авт. арк.): 3-х статтях у фахових виданнях і 3-х публікаціях у збірниках матеріалів міжнародних наукових конгресів.

Структура дисертації й оформлення відповідають вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 №40: наявні анотації двома мовами, список публікацій, вступ, три розділи з висновками, загальні висновки, список джерел і додатки. Обсяг дисертаційної роботи – 209 сторінок (178 основного тексту), 35 таблиць, 18 рисунків, 3 додатки; бібліографія складається з 198 найменувань, з яких 72 % іноземними мовами.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи отримані результати виконаного дослідження Баби́ча О.В., підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас варто вказати на такі недоліки та пропозиції:

1. Дисертант стверджує, що успішна реалізація моделі синхронної адаптації з діагностичним управлінням та організаційно-правового механізму залежить від координованих дій семи ключових акторів: Офісу Президента (політичне лідерство), Кабінету Міністрів (нормативне забезпечення), Верховної Ради (законодавча основа), НАДС (методологічний центр), Омбудсмана (діагностичний центр), місцевої влади (точки безпосереднього контакту з громадянами) та громадянського суспільства (незалежний моніторинг). Водночас, матриця відповідальності описує бажаний досяжний стан, а не стимули до нього: у ній немає відповіді, чому кожному акторові вигідно зробити перший крок, якщо решта учасників ще не рушила, а також не зрозуміло як координувати акторів для спільного руху, якщо покрокова інструкція швидкого старту не спрацює запланованим чином.

2. Ключовим інструментом запропонованого автором механізму є автоматичне блокування рішень органу публічної влади за відсутності процедурних гарантій. Попри раціональність такої ідеї, не зрозуміло, хто і за яким правилом кваліфікує гарантію як «наявну», і що має відбуватися з час-критичними рішеннями воєнного часу, які не можуть чекати. Без такого фільтра однаково небезпечні обидва результати: або блокується майже все, і тоді система паралізується, або майже ніщо, і запобіжник не спрацьовує, залишаючись дієвим лише на папері.

3. Вважаємо, що висунута гіпотеза «вікна можливостей» є сильним рушієм дисертаційної роботи, але автор сам у висновках визнає симетричний контрсценарій – воєнний стан як «зручне виправдання» для консервації старих практик «з міркувань безпеки». Цей негативний сценарій у тексті розкрито слабше, ніж оптимістичний. Оскільки саме від того, який із двох сценаріїв буде реалізований залежить дієвість усіх пропозицій 3-го розділу, то варто було б закласти рівнозначність розгляду варіантів не тільки в діагностику, а й у сам управлінський дизайн.

4. Науковий конструкт 3-го розділу дослідження будується як нормативний проєкт: показано, якою система має бути, але не закладено способу дізнатися, чи вона такою стає в процесі реалізації. Запропоновані наукові положення набули б додаткової аргументації, якби автор запропонував вбудований контур перевірки власних гіпотез. До прикладу, у вигляді пілотного плану з контрольними групами, реперними точками «до/після» та наперед визначеними критеріями, за якими механізм визнається дієвим або підлягає перегляду. У завершеному дослідженні варто послуговуватися не логікою «спроєктувати й упровадити», а «спроєктувати, випробувати й скоригувати», тобто де сам управлінський дизайн містить процедуру самоперевірки та самоспростування.

Варто наголосити, що висловлені зауваження мають здебільшого

дискусійний та рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони підкреслюють актуальність дослідження та визначають напрями подальших розвідок та можливості вдосконалення обраної наукової теми.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертація Бабича Олександра Вікторовича «Реалізація європейських стандартів публічного управління у сфері забезпечення прав людини в Україні» є завершеною самостійною науковою працею, яка комплексно вирішує важливе завдання державного управління, містить значну наукову новизну та вагому практичну цінність і не містить порушень академічної доброчесності.

Структурно й змістовно робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Автор дисертації – Бабич Олександр Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри публічного
управління, адміністрування та
соціальної роботи Національного
університету охорони здоров'я
України імені П.Л.Шупика

Мілена КРАВЧЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 22:46:25 29.07.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_KMB.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 17.2 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_KMB.pdf
Розмір файлу без підпису: 107.5 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КРАВЧЕНКО МІЛЕНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА
П.І.Б.: КРАВЧЕНКО МІЛЕНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2673605188
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 22:46:23 29.07.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000059852D0199459406
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна професору ДУНАЄВУ
Ігорю Володимировичу, майдан Свободи 4, м.
Харків, 61022*

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

офіційного опонента – завідувачки кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктора економічних наук, професора **Власенко Тетяни Анатоліївни** на дисертаційну роботу Папіріна Дениса Олександровича «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

Обґрунтування вибору теми дослідження

Обираючи тему, Д. О. Папірін ставить перед публічним управлінням питання глибшого порядку, ніж зазвичай очікують від досліджень економічної безпеки. Йдеться не про уточнення переліку загроз чи перерахунок порогових значень, а про те, чи здатна сама управлінська система змінювати власну поведінку за результатами того, що вона спостерігає. Це питання зрілості врядування, і воно давно назріло. Українська традиція десятиліттями описувала економічну безпеку мовою станів і показників, залишаючи поза увагою те, що для спеціальності 281 є центральним: конфігурацію суб'єктів, розподіл відповідальності, процедури ухвалення й перегляду рішень. Доки цей пласт лишається неопрацьованим, будь-які реформи ризикують змінювати фасад системи, не торкаючись її управлінського ядра.

Глибина бажаних змін, на моє переконання, вимірюється саме тут — на рівні того, як держава організовує власне мислення про безпеку. Автор слушно виводить проблему з площини ресурсів у площину врядування: система, що має мандати, стратегії та інструменти, але не має замкненого циклу відповідальності, лишається адміністративно неповною незалежно від обсягів

фінансування. Такий діагноз змінює й масштаб очікуваного результату. Мета вже не в тому, щоб додати ще один орган чи програму, а в тому, щоб навчити наявну архітектуру самокорекції — зробити моніторинг важелем перегляду рішень, а координацію — регламентованою, а не ситуативною практикою.

Саме ця амбіція надає темі не лише актуальності, а й теоретичної ваги. Вона повертає публічному управлінню його власний предмет — процес, а не стан — і робить економічну безпеку повноцінним об'єктом *governance design*, а не похідною від економічної політики. Для наряду, де глибина перетворень часто підмінюється їхньою кількістю, спроба переосмислити систему на рівні управлінської логіки, а не окремих заходів, заслуговує на визнання. Обрана дисертантом тема, отже, спрямована на ту частину реформи публічного управління, яку найважче здійснити й найлегше оминати, — на зміну самого способу, у який держава ухвалює й переглядає безпекові рішення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Роботу виконано в межах фундаментальної теми кафедри економічної політики та менеджменту ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274). Особистий внесок здобувача — підготовка аналітичних рекомендацій до кафедральних звітів за 2024–2025 роки щодо систематизації архітектури державного регулювання економічної безпеки та напрямів модернізації міжвідомчої координації з урахуванням *Ukraine Plan 2024–2027*. Тематика органічно вписана в наукову програму інституту.

Характеристика основних положень роботи

Структура класична: вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки до кожного розділу, загальні висновки, список джерел, додатки. У вступі чітко викладено мету, завдання, об'єкт, предмет і гіпотезу, за якою головною

перешкодою є не дефіцит документів чи коштів, а управлінська фрагментованість самої системи. Обсяг — 207 сторінок (178 основного тексту), 33 таблиці, 27 рисунків, 2 додатки; список джерел — 198 позицій (близько 48 % іноземними мовами).

Найсильнішим я вважаю другий розділ. На матеріалі 2018–2025 років автор доводить, що управлінський цикл розімкнутий: вхідні ланки (стратегування, нормотворчість) працюють задовільно, а контроль і особливо корекція — помітно слабше. Цифри промовисті: 84,8 % усіх виявлених Рахунковою палатою порушень зосереджено у сфері безпеки й оборони, а рекомендації аудиту виконано в рік винесення лише на 42,5 %. Ці дані не ілюстрація, а доказ. Третій розділ дає відповідь: процедурно-цифрову модернізацію, удосконалення координації й підзвітності та організаційно-правовий дизайн із дорожньою картою, синхронізованою з фінансовим циклом Ukraine Facility.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

З-поміж результатів найближчими до практики я вважаю два. Перший — удосконалення процедурного режиму міжвідомчої координації: інтеграцію обласних військових адміністрацій у матрицю підзвітності як самостійного суб'єкта звітування і запровадження скороченого 21-денного циклу відповіді на рекомендації Рахункової палати замість загального 60-денного. Це не косметика — автор втручається точно туди, де діагностика розділу 2 показала розрив.

Другий — система моніторингу, вбудована в управлінський цикл, де відхилення показника прив'язане до конкретного суб'єкта й конкретного рішення, яке він зобов'язаний переглянути. Так моніторинг перестає бути звітністю і стає важелем корекції — саме того українській практиці бракує найгостріше. Теоретично вагомі суб'єктно-функціональний вимір і чотиривимірні класифікації механізмів, а підхід до цифрової модернізації на

базі наявних порталів цінний тим, що не вимагає ані нових систем, ані додаткового фінансування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Обґрунтованість тримається на жорсткій прив'язці кожного твердження до нормативного або статистичного матеріалу. RACI-логіка розподілу повноважень застосована предметно, а не для оздоблення: вона показує, де саме в чинній архітектурі бракує відповідального суб'єкта. Порівняльний аналіз спирається на рамки оглядів публічного врядування ОЕСР і методологію Європейського суду аудиторів, що додає висновкам ваги. Достовірність результатів для мене поза сумнівом.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Значущість роботи має конкретну адресу, підтверджену двома довідками про впровадження. Модель міжвідомчої координації з диференціацією процедур за безпековими режимами та організаційно-правовий дизайн взаємодії обласної військової адміністрації з центральними органами виконавчої влади використані Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації при розробленні регіональних механізмів реагування на економічні загрози у громадах (довідка № 06.01-14/2485 від 05.05.2026 р.). Для прифронтового регіону, де оперативна автономія ОВА є не привілеєм, а умовою виживання економіки, таке рішення концептуально влучне.

Другу адресу впровадження засвідчує використання авторських розробок — суб'єктно-функціональної моделі, оцінювання результативності крізь управлінський цикл та архітектури міжвідомчої координації — у навчальному процесі ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (акт від 5 лютого 2026 р.), що підтверджує їхню придатність для підготовки фахівців із публічного управління.

Ширший прикладний потенціал мають і пропозиції щодо маршруту послуг через платформу Дія та опори на вже працюючі портали відкритих даних: вони придатні до впровадження Мінцифри в межах наявних мандатів, без додаткових законодавчих кроків, що узгоджується із загальною логікою процедурно-цифрової, а не структурної модернізації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Робота одноосібна, викладена грамотною науковою мовою, ознак академічного плагіату не містить. Апробацію відображено у 4 працях (3 статті у фахових виданнях категорії «Б» зі спеціальності 281 та 1 публікація у збірнику матеріалів міжнародного наукового конгресу). Оформлення відповідає вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Цінуючи прикладну зрілість роботи, ставлю авторові чотири запитання, від яких залежить доля пропозицій на етапі виконання.

1) Серед шести принципів дизайну є правило «один основний мандат з первинною підзвітністю». Проте щодо головного продукту — інтегрованого інструменту моніторингу стану економічної безпеки — лишається нез'ясованим, хто в термінах RACI є accountable: хто володіє інструментом, відповідає за якість даних і має право запускати перегляд рішень. Ролі названо, але «власника» ключового активу прописано надто стримано, а спільний інструмент легко стає нічийм.

2) Ідея паралельного 21-денного циклу для час-критичних рішень слушна, але бракує формального фільтра — за яким правилом рішення кваліфікується як «час-критичне». Без фільтра можливі два однаково погані результати: терміновим оголошується майже все, і скорочений трек колапсує під навантаженням, або майже ніщо, і трек лишається на папері.

3) Наділення обласних військових адміністрацій статусом самостійного суб'єкта звітування логічне з погляду управлінського циклу, але економічно

неоднорідне за наслідками. Спроможність обласних військових адміністрацій (ОВА) різниться сильно: напр., за фіскальною базою, кадровим потенціалом і якістю статистичного обліку, — тож уніфікований звітний мандат де-факто накладає регресивне адміністративне навантаження: найвищі транзакційні витрати виконання лягають на слабші прифронтові адміністрації, де податкова база звужена, а людський капітал вимитий війною. Це ризикує обернутися ефектом, зворотним до задуманого, — не посиленням зворотного зв'язку, а формальним звітуванням заради дотримання процедури. Диференціація звітного навантаження за спроможністю ОВА, з поетапним нарощуванням вимог у міру відновлення інституційного потенціалу громад, зробила б пропозицію і реалістичнішою, і економічно збалансованішою.

4) І одне методологічне побажання авторові і, може, ще і його науковому керівникові щодо подальших досліджень. Я побачила, що дизайн цієї роботи виходить із того, що перерозподіл процедурних ролей можна провести кількома постановами Кабінету Міністрів, тобто фактично трактує міжвідомчу координацію як задачу нормативного оформлення. Проте з позицій інституційної економіки та теорії суспільного вибору перерозподіл повноважень є перерозподілом ренти контролю над ресурсами й інформаційними потоками, а отже — предметом стратегічної поведінки органів, які цю ренту втрачають. Автору варто було б доповнити аналіз бодай стислою оптикою політекономії реформи: змодельовати структуру виграшів і втрат ключових суб'єктів (Мінекономіки, Мінфіну, НБУ, БЕБ), ідентифікувати ймовірних «блокувальників» і закласти в дизайн сумісні зі стимулами запобіжники — компенсаційні механізми, поетапність передачі функцій, прив'язку до зовнішнього контуру Ukraine Facility як дисциплінуючого чинника. Без такого шару рекомендацій розділу 3 залишається інституційно бездоганною, але вразливою до реального опору на етапі впровадження.

Однак ці 4 зауваження стосуються радше реалізації в кризових умовах і

не знижують моєї досить високої оцінки наукової та практичної цінності цієї роботи.

Загальний висновок

Дисертація Папиріна Дениса Олександровича «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави» є завершеною самостійною науковою працею, яка комплексно вирішує важливе завдання державного управління, містить значну наукову новизну та вагому практичну цінність і не містить порушень академічної доброчесності.

Структурно й змістовно робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Автор дисертації Папирін Денис Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент –

завідувачка кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
доктор економічних наук, професор

**Власенко Тетяна
Анатоліївна**

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 18:06:28 30.07.2026

Назва файлу з підписом: Власенко_Т_А_відгук_опонента_на_дис_Папиріна_Д_О.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 30.4 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Власенко_Т_А_відгук_опонента_на_дис_Папиріна_Д_О.docx
Розмір файлу без підпису: 26.8 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ВЛАСЕНКО ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

П.І.Б.: ВЛАСЕНКО ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 3094609540

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:06:28 30.07.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000B3475301140EC507

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00